

3. Для зменшення частки нелегального підприємництва потрібно покращити регулювання визначених сфер бізнес-середовища, з пріоритетом відповідно до ступеня їх впливу (еластичності).

Література

1. Friedrich Schneider. New Estimates for the Shadow Economies all over the World / Friedrich Schneider, Andreas Buehn, Claudio E. Montenegro // International Economic Journal, December 2010. – Vol. 24, No. 4. – Pp. 443-461.
2. Рейтинг легкості ведення бізнесу Всесвітнього банку "Doing Business 2008", September 26, 2007. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/doing-business-2008>.
3. Варналії З.С. Тіньова економіка: сутність, особливості та шляхи легалізації: монографія / З.С. Варналії, А.Я. Гончарук, Я.А. Жаліло та ін.; за ред. д-ра екон. наук, проф. З.С. Варналії. – К.: Вид-во НІСД, 2006. – 576 с.
4. Генік О.В. Природо-заповідний фонд України: моделювання та прогнозування економічної діяльності: монографія / О.В. Генік, С.О. Козловський, Я.В. Генік. – Львів: Вид-во НЛТУ України, "Ліга-Прес". – 2011. – 304 с.
5. Козловський С.О. Основи економетрії: конспект лекцій / С.О. Козловський. – У 2-х ч. – Львів: Вид-во НЛТУ України. – 2005. – Ч. 1. – 202 с.
6. Мазур І.І. Детинізація економіки України: теорія та практика: монографія / І.І. Мазур. – К.: Вид-во НУ ім. Т. Шевченка, 2006. – 239 с.
7. Мандибура В.О. "Тіньова" економіка України та напрями законодавчої стратегії її обмеження / В.О. Мандибура. – К.: Парламентське вид-во, 1998. – 135 с.
8. Турчинов О.В. Тіньова економіка: закономірності, механізми функціонування, методи оцінки / О.В. Турчинов. – К.: Вид-во "Лібра", 1996. – 187 с.
9. Про затвердження Державної програми активізації розвитку економіки на 2013-2014 роки Кабінет Міністрів України: Постанова, від 27.02.2013 р., № 187 // Урядовий кур'єр офіційне видання від 10.04.2013 р., № 67.

Гуменюк В.В. Определение факторов легализации предпринимательства

Использованы исследования легкости ведения бизнеса и размера теневой экономики государств мира. С помощью регрессионного моделирования обнаружены три сферы регулирования, от которых зависит размер доли нелегального предпринимательства: международная торговля, кредитование, налогообложение. Они оказывают 92 % влияния и формируют 85 % размера нелегального предпринимательства. Определена степень влияния каждого фактора: высокий – Международная торговля, далее – Кредитование и Налогообложение. Таким образом, для уменьшения доли нелегального предпринимательства, следует реформировать регулирование указанных сфер бизнеса.

Ключевые слова: частица нелегального предпринимательства, сферы регулирования предпринимательства, легкость ведения бизнеса, начало бизнеса, международная торговля, кредитование, закрытие бизнеса, налогообложение, защита инвестора, регистрация собственности, обеспечение контрактов, наем рабочих, коэффициент регрессии, коэффициент корреляции, коэффициент детерминации, коэффициент эластичности.

Gumenyuk V.V. Determination of Factors of Business Legalization

The research of doing business and the size of the black economy of the world is used. Due to the regression modelling three areas that affect the particle size of the illegal business are found, namely: international trade, crediting, taxation. They affect 92 % and create 85 % of its size. The degrees of influence of each factor are assumed to be the following: the highest – international trade, then – crediting and taxation. Thus, to reduce the proportion of illegal business the regulation of defined business areas should be reformed.

Key words: illegal business share, domains of business, business launching, international trade, crediting, employment.

ФІСКАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ВАЖЕЛІ ВПЛИВУ НА ДІЯЛЬНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Досліджено фінансово-економічні важелі впливу на фінансово-господарську діяльність суб'єктів малого бізнесу. Окреслено основні пріоритети державної політики у сфері малого підприємництва. Зазначено, що методом непрямого стимулювання підприємницької діяльності, а насамперед малих форм господарювання, потрібно вважати політику прискореної амортизації, яку широко використовують у розвинених країнах для прискорення обороту капіталу, вкладеного в активну частину необоротних активів на засадах оперативнішого впровадження у виробництво досягнень науково-технічного прогресу. Проаналізовано вплив змін ПКУ на малий бізнес. Відзначено пріоритетні завдання податкової політики в Україні.

Для конкретизації форм і методів фінансової підтримки малого підприємництва проаналізовано місце та роль малого підприємництва у структурі національної економіки, виявлено основні тенденції становлення і розвитку, особливості й пріоритети фінансової політики у процесі формування бізнесової стратегії. Зроблено узагальнення стосовно того, що найбільш дієвим серед фінансових методів стимулювання розвитку малого бізнесу є податкові важелі.

Ключові слова: податки, фінансова політика, податкова політика, ринкове середовище, фінансова підтримка.

Постановка проблеми. У сучасних умовах ринкової економіки України серед різноманітних проблем, які пов'язані із забезпеченням ефективного розвитку малого бізнесу, однією з головних є не результативне державне регулювання діяльності підприємств через податкову систему. А податкова система є основою фінансово-кредитного механізму державного регулювання, а також одним із найважливіших важелів впливу на економіку.

Зазначимо, що основи податкового законодавства в Україні були сформовані на основі нормативної бази, успадкованої від командно-адміністративної системи і включали закони, які визначали засади податкового регулювання. І в останні роки було вирішено реалізувати ідею на рахунок створення єдиного ПКУ. Доцільно відзначити і те, що сучасна вітчизняна податкова політика розроблялась під тиском обставин та без належного наукового обґрунтування й аналізу як макроекономічних, так і мікроекономічних наслідків запровадження різних податків та розміру їх ставок, без урахування світового та історичного досвіду формування й розвитку податкових систем.

Формуючи політику в галузі оподаткування, держава шляхом маневрування обсягами фінансово-бюджетних потоків, диференціації податкових ставок, повного або часткового звільнення від сплати податків окремих категорій платників може створювати необхідні передумови для зростання підприємницької і ділової активності, формувати сприятливу кон'юнктуру на ринку товарів і послуг, забезпечувати економічний ріст пріоритетних галузей і секторів національного господарства, повномасштабно виконувати соціальні програми. Держава регулює пропорції в економічній структурі виробництва, розподілу, обміну, споживання, кількісні параметри в розвитку продуктивних сил, використовуючи ті чи інші податкові інструменти.

¹ Наук. керівник: проф. Г.І. Башнянин, д-р екон. наук

Оскільки організація процесу оподаткування та адміністрування податкових платежів має значний вплив на реалізацію суспільного продукту, темпи нагромадження капіталу та технічного оновлення виробничого потенціалу держави, то в умовах формування ринкового середовища істотно зростає роль податків як фінансових важелів. Відповідно, використання носіїв фіскальної суті як інструментів регулювання національної економіки вимагає подальших досліджень теоретичних, методологічних, практичних підвалин здійснення фіскально-економічної політики та формування адекватної умовам сталого економічного розвитку системи оподаткування.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Питання, що стосуються фіскально-економічних важелів впливу на фінансово-господарську діяльність суб'єктів малого бізнесу, висвітлено у працях таких вчених, як: А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк, Т.С. Смовженко [3], С.В. Медведчук [4], А.М. Соколовська [7], Ю. Іванов [8] та ін.

Метою роботи є дослідження фіскально-економічних важелів впливу на фінансово-господарську діяльність суб'єктів малого бізнесу.

Виклад основного матеріалу. Бюджетно-податкова (фіскальна) політика є складовою частиною фінансової політики держави, а також видом управлінської діяльності держави щодо зміни державних витрат та оподаткування, надання пільг, субсидій, трансфертних платежів з метою регулювання ділової активності, підтримки високого рівня зайнятості, запобігання різким коливанням цін та забезпечення стабільного соціально-економічного розвитку держави загалом. Методи державного регулювання економіки передбачають використання інструментів, які в сукупності формують державну економічну політику. Однією із найбільш значимих її складових частин є податкова політика держави, вплив якої на стимулювання підприємницької діяльності є беззаперечним.

Виходячи з наведеного вище, особливої актуальності набуває визначення інструментів державної податкової політики, спрямованої на стимулювання фінансово-промислових центрів сучасної економіки. На думку А.Г. Загороднього [3], у цьому контексті найточніше податкову політику держави характеризує не тільки механізм встановлення і стягнення податків з метою формування державного та місцевих бюджетів, але й одночасне стимулювання ділової активності підприємств. Ми погоджуємось з точкою зору А.М. Соколовської, яка бачить сутність податкової політики у встановленні та зміні елементів податкової системи для забезпечення надходжень до бюджету, достатніх для виконання державою покладених на неї функцій і стимулювання економічного зростання [7]. Водночас, реалізація напрямів податкової політики ставить за мету задоволення інтересів населення та підприємств. Водночас, сутність податків як економічної категорії не обмежується тільки фіскальним призначенням, хоча їх фіскальну функцію варто вважати основоположною.

Варто погодитись з точкою зору Ю.Б. Іванова, який зауважує, що між фіскальною та регулюючою функціями податків існує тісний взаємозв'язок, і цей зв'язок обумовлений сутнісними характеристиками податків як економічної категорії [8]. Що стосується інтересу до фіскальних методів втручання в фінансово-господарську діяльність суб'єктів малого бізнесу, то він зумовлений необхідністю формування розвитку малих підприємств з метою реалізації стратегічних державних пріоритетів, які мають на меті оздоровлення соціального та фінансо-

во-економічного стану в Україні. Виходячи з того, що малий і великий бізнес є важливою і вагомим ланкою кожної країни, то налагодження максимальної податкової політики дасть змогу отримувати чималі кошти у Держбюджет від цього сектору економіки.

Зазначимо, що мале підприємство є рушійною силою ринкового господарства та значною мірою вирішує проблеми наповнення ринку товарами народного споживання, зайнятості населення, а також оперативно реагує на зміни в ринковій кон'юктурі. Також мале підприємство є найбільш динамічним елементом структури національного господарства, що постійно змінюється. У сучасних умовах його розвиток у регіонах України здійснюється в умовах незбалансованої політики держави, яка спричиняє низку проблем, що стають дедалі більш нагальними і пов'язані насамперед з недооціненням ролі й значення малих підприємств. Варто зауважити, що саме мале підприємство значно сприяє соціальному та регіональному розвитку, оскільки є прикладом ініціативності та дієвості, а головне – значним джерелом надходжень до місцевих бюджетів.

На сучасному етапі мале підприємство як самостійний елемент ринкової економіки істотно впливає на структурну перебудову в економіці регіону та країни, робить вагомий внесок у збільшення загальних обсягів виробництва, створює сприятливе середовище для розвитку конкуренції, забезпечує сильнопідприємство є найбільш гнучкою, динамічною і масовою формою організації господарської діяльності. Саме у цьому секторі створюється та знаходиться в обігу основна частина національних ресурсів, які є основним середовищем розвитку економіки будь-якої країни. Світовий досвід і практика господарювання свідчить, що найважливішою ознакою ринкової економіки є існування і взаємодія багатьох великих, середніх і малих підприємств, їх оптимальне співвідношення. Саме цей сектор економіки впливає на структуру економіки та розширює сферу свободи ринкового вибору, характеризується раціональними формами управління, забезпечує більш швидку реалізацію нових бізнес-ідей.

Щодо активізації ролі суб'єктів малого бізнесу, то вона, на наш погляд, має базуватися на відповідних правових та організаційно-економічних стимулах їх розвитку. Певні напрацювання у цьому напрямі вже зроблено, а саме: державною програмою розвитку малого підприємства були задекларовані основні засади, шляхи і методи економічного та адміністративно-правового впливу держави на розвиток малого бізнесу з урахуванням загальнодержавних інтересів. До основних пріоритетів державної політики у сфері малого підприємства відносять:

- реструктуризацію малого бізнесу за організаційно-правовими формами господарювання;
- забезпечення зростання ВВП, особливо в частині прирощеної, новоствореної вартості – національного доходу;
- участь малих підприємств у вирішенні соціально-економічних проблем як на загальнодержавному рівні, так і в територіальному вимірах;
- заохочення кількісного зростання суб'єктів малого бізнесу та збільшення обсягів їх діяльності у сфері матеріального виробництва;
- підвищення технологічного рівня виробництва малих підприємств;
- сприяння зайнятості населення шляхом створення нових робочих місць;
- формування соціального про шарку власників і підприємців.

Водночас, реалізацію зазначених положень потрібно здійснювати у формі таких функціональних змін:

- удосконалення податкової та фінансово-кредитної політики;
- формування нормативно-правової бази;
- сприяння впровадженню технологій та інновацій;
- стимулювання зовнішньоекономічної діяльності;
- забезпечення інформацією;
- підготовка та перепідготовка кадрів.

Вся проблематика діяльності підприємницьких структур малого бізнесу, на думку окремих фахівців, полягає у поверхневості та недостатній конкретизації визначальних принципів їх функціонування. Найскладніше вирішуються питання, пов'язані з фінансовою підтримкою малих підприємств. Більшість коштів на підтримку малого бізнесу держава розподіляє шляхом фінансування державних програм розвитку підприємництва. Фінансове забезпечення програм підтримки малого підприємництва здійснюється за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, позабюджетних коштів, зокрема коштів, отриманих від приватизації державного майна та інших джерел фінансування. Обсяг щорічного фінансування на державну підтримку малого бізнесу визначається у видатковій частині Державного бюджету України та Державній програмі приватизації [4]. Отже, можна зазначити, що пряма фінансова підтримка суб'єктів підприємництва на сьогодні домінує над іншими формами фінансового та організаційно-економічного стимулювання.

Виходячи з наведеного вище впливає такий висновок: держава не може бути єдиним джерелом стимулювання та фінансовим гарантом економічного розвитку і розширення обсягів діяльності суб'єктів малого бізнесу. А це, водночас, вимагає пошуку альтернативних, опосередкованих шляхів підвищення ефективності та прибутковості господарювання. Позитивним прикладом у цьому плані є досвід окремих розвинених країн. Наприклад, податкова система США передбачає диференціацію податків залежно від величини доходів підприємств. При доході у 50 тис. дол. утримується податок за ставкою 15 %, з доходу від 51 до 95 тис. дол. – 25 %, з доходу понад 95 тис. дол. – 34 %. Водночас, діють системи податкових пільг у сфері наукомістких галузей економіки, спрямованих на стимулювання нових науково-дослідних розробок. Під дію податкових пільг підпадають витрати на наукову діяльність, зокрема: заробітна плата дослідників, придбання необхідних матеріалів і запасів, орендна плата за устаткування, що використовується для виконання науково-дослідних робіт.

Ще одним ефективним методом непрямого стимулювання підприємницької діяльності, а насамперед, малих форм господарювання, потрібно вважати політику прискореної амортизації, яку широко використовують у розвинених країнах для прискорення обороту капіталу, вкладеного в активну частину необоротних активів на засадах оперативнішого впровадження у виробництво досягнень науково-технічного прогресу. Внаслідок такої політики підприємці мають змогу нагромаджувати у складі капіталу фірми частину фінансових ресурсів, що не оподатковуються, використовуючи їх на оновлення виробничих потужностей, сучасних технологій та устаткування.

У Німеччині диференційований підхід у формуванні політики оподаткування підприємств, виходячи із рівня отриманих прибутків. Надходження до федерального бюджету від податків, сплачених малими і середніми підприємства-

ми, становлять понад 80 % від загальної суми доходів. А в Японії податкові пільги малим і середнім суб'єктам підприємницької діяльності формуються залежно від можливостей їх функціонування у ринковому середовищі. Підтримка надається на засадах ретельних розрахунків її доцільності з орієнтацією на можливість віддачу в перспективі [4].

Вважаємо, що фінансово-кредитна підтримка малого бізнесу повинна поєднувати найбільш прийнятні для сучасних ринкових перетворень такі регулятивні механізми:

1. Формування податкових і кредитних пільг. Такі пільги потрібно надавати не тільки підприємствам, які за своїм законодавчим статусом віднесені до категорії малих, а й суб'єктам господарювання, що надають їм виробничо-технологічну допомогу, фондам підтримки малого підприємництва, лізинговим та інвестиційним компаніям, фінансово-кредитним, страховим організаціям. Водночас, пільги в оподаткуванні доцільно встановити за такими напрямками:
 - зменшення податку на прибуток суб'єктам малого бізнесу за рахунок обкладання за зниженими ставками прибутку, який використовується на розширення виробництва шляхом запровадження прогресивної системи прибуткового корпоративного оподаткування;
 - забезпечення можливості для малих підприємств списувати на валові витрати більшу частину вартості основних виробничих фондів на початкових етапах своєї діяльності за рахунок наступного періоду;
 - надання можливості використання методу прискореного списання витрат необоротних активів, особливо в інноваційній сфері;
 - відстрочення сплати податків. Однією з найбільших проблем малого бізнесу є фінансове забезпечення потреби в оборотному капіталі. З огляду на це актуальним є продовження податкового періоду (особливо щодо тих податків, зборів, інших обов'язкових платежів, сплата яких безпосередньо не залежить від руху грошових потоків на банківських рахунках) або ж надання права на податковий кредит шляхом відстрочки від виконання звітних податкових зобов'язань;
 - використання спрощеної системи оподаткування.
2. Стимулювання банківського кредитування на основі зменшення обов'язкових резервів. Їх розмір можливо варіювати з урахуванням кредитування малих підприємств конкретним банком, оскільки у вітчизняній практиці банківського регулювання обов'язкові резерви відіграють переважно роль інструмента грошово-кредитної політики.

Для конкретизації форм і методів фінансової підтримки малого підприємництва необхідно проаналізувати місце та роль останнього у структурі національної економіки, виявити основні тенденції становлення і розвитку, особливості й пріоритети фінансової політики в процесі формування бізнесової стратегії. Категорія власників малого бізнесу завжди була найбільш вразливою до зовнішніх подразників, серед яких: податкове та митне законодавство; коливання цін на виробничі ресурси та товари збуту; відсутність дієвої кредитної політики підтримки малого бізнесу тощо.

Критеріями розвитку та успіху справ у малому підприємстві є рівень доходів та число бажаючих займатися малим бізнесом. Отже, розглянемо число бажаючих започаткувати та завершити підприємницьку діяльність згідно зі статистичними даними щодо кількості зареєстрованих фізичних осіб-підприємців державними реєстраторами України протягом 2005-2013 (першої половини) рр. На рисунку представлено динаміку показників реєстрації фізичних осіб-підприємців та припинення їхньої діяльності (рис.).

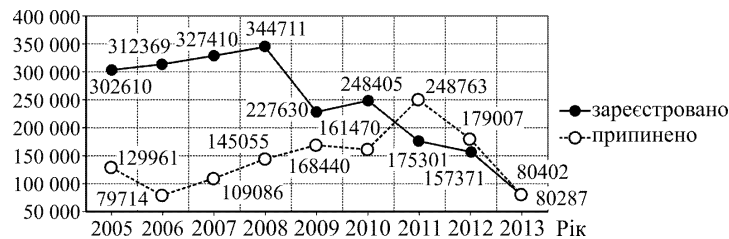

Рис. Динаміка показників реєстрації фізичних осіб-підприємців та припинення їхньої діяльності (Складено за матер. Державної реєстраційної служби України)

Як видно з рис., процес реєстрації фізичних осіб-підприємців досяг свого найбільшого розвитку у 2008 р., а найменша кількість осіб які виразили бажання припинити власну справу зафіксовано у 2006 р. Виходячи з динаміки показників, ми бачимо що період 2006-2008 рр., був найсприятливішим для ведення малого бізнесу. А вже у 2009 р. почалася фінансова криза та різке збільшення (в 1,6 раза) курсу долара (від 5 грн до 8 грн), що надзвичайно негативно позначилося на малому бізнесі, і як результат на 117 тис. зменшилося число бажаючих відкрити власну справу та на 20 тис. збільшилося число осіб, які виразили бажання її припинити [9].

Найбільший спад підприємницької активності відбувся у 2011 р. За цей період було зафіксовано найвище абсолютне число 248 тис. 763 фізичних осіб-підприємців, підприємницьку діяльність яких припинено. Цей рік також став єдиним протягом 2005-2013 рр., коли вперше було зафіксовано вище число знятих з обліку підприємств, аніж зареєстрованих, а саме: 248 763 проти 175 301 фізичних осіб-підприємців. Однак 2012 р. також не відзначається ростом підприємницької активності, адже число знятих з обліку все ж перевищувало число зареєстрованих на 21 тис. 636 осіб. У першій половині 2013 року число зареєстрованих незначною мірою перевищило число фізичних осіб-підприємців, підприємницьку діяльність яких припинено, а саме: 80 402 проти 80 287 [9]. Негативну тенденцію, яка розпочалася у 2011 р., можна пояснити тим, що станом на 01 січня 2011 р. припадає введення в дію нового Податкового кодексу (регулює відносини, що виникають у сфері податків і зборів), який був стартом нової податкової реформи.

Виходячи з наведеного вище, варто розглянути географію реєстрації та проведення державної реєстрації припинення діяльності фізичних осіб-підприємців. Отже, до найактивніших за поширенням підприємницької діяльності протягом даного періоду відносять Київ та Севастополь, Одеську, Чернівецьку та Харківську області, а найменш активне населення у малому бізнесі – у Рівненській, Закарпатській, Кіровоградській, Черкаській та Чернігівській областях [9]. Отже, можна зробити висновок, що податкове законодавство має сильний вплив на розвиток підприємництва та формування платоспроможного класу населення загалом. З проаналізованих статистичних даних видно чітку тенденцію, яка виражає реакцію підприємницького класу на фінансову кризу 2008 р. та введення нового Податкового кодексу 2011 р. на формування підприємницької активності у країні у 2005-2013 рр.

Важливо відзначити і те, що історично становлення малих підприємницьких форм господарювання в Україні відбувалося шляхом самоініціативи та самоорганізації суб'єктів підприємницької діяльності у межах чинного законодавства,

а також на основі комерціалізації й приватизації державних підприємств. Значимо і те, що приватизація створила передумови функціонування життєздатніших підприємницьких структур, що ґрунтуються на значному потенціалі попередніх зв'язків, досвіду, ресурсів, ринків. Найбільша кількість малих підприємств зареєстрована в галузі оптової й роздрібною торгівлі, торгівлі транспортними засобами та послугами з ремонту, в той час найменша кількість малих підприємств працює в галузі виробництва та розподілу електроенергії, газу, води та добувної промисловості.

Водночас, тенденції структурних зрушень не є однорідними в галузевому і територіальному вимірах, адже найбільша кількість малих бізнесових утворень припадає на економічно розвинені й фінансово стійкі регіони, що чітко відстежується не тільки за загальними показниками розвитку та за відносними між територіальними співвідношеннями. На наш погляд, динаміка галузевих структурних змін у секторі малого підприємництва є свідченням певної економічної стабілізації, що насамперед виражається у відносному скороченні частки суб'єктів малого бізнесу, зайнятих у галузях зі швидким оборотом капіталу порівняно із промислово-виробничими підприємствами.

Проаналізуємо вплив змін ПКУ на малий бізнес. Окрім цього, що фізичні особи-підприємці, які працюють на спрощеній системі, змушені були перейти з квартальної звітності на щомісячну, перед "самозайнятими" постала інша перешкода: з 1 квітня 2011 р. набула чинності стаття ПКУ, згідно з якою підприємствам заборонено включати в собівартість витрати на оплату товарів, робіт і послуг осіб, які знаходяться на спрощеній системі оподаткування. Тепер вони повинні включати їх в свій прибуток і, відповідно, платити податки, що призводить до того, що робота з фізичними особами-підприємцями, які працюють на спрощеній системі, стає невигідною. До постраждалих можна віднести абсолютно всіх фізичних осіб-підприємців, які працюють на спрощеній системі, і які надавали послуги підприємствам на загальній системі оподаткування: з 1 квітня співпрацювати з такими підприємцями стало невигідно і від їхніх послуг просто відмовляються. А оскільки малий і середній бізнес забезпечує роботою п'яту частину працездатного населення, згорання підприємництва на 10 % призвело до значного збільшення безробіття і посилення соціально-економічної ситуації. За оцінками фахівців, до кінця 2013 р. кількість приватних підприємств, що припинили діяльність, становитиме 250-300 тис. Отже, Податковий кодекс продовжує руйнувати малий бізнес [5].

Доцільно зазначити, що з моменту набуття чинності Податкового кодексу України було прийнято вже п'ять Законів, які вносять зміни до головного документа країни з оподаткування. Останнім став Закон "Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України (щодо удосконалення деяких норм Податкового кодексу України)" (законопроект № 8217) [6]. Відзначимо і той факт, що поспіх, з яким готувався Податковий кодекс, не міг не спричинити цілої низки суперечностей, а саме юридичних помилок, які вносять неясність у податкове регулювання. Як показує практика, одним із основних недоліків ПКУ є відсутність роз'яснень їх застосування, зокрема відповідних роз'яснювальних листів ДПСУ. Відсутня також судова практика вирішення податкових спорів [1]. Тому можна зробити висновок про те, що від цього насам-

перед страждає малий та середній бізнес, якому доводиться пристосовуватися до нових правових реалій. На наш погляд, сам факт проведення податкової реформи в країні є позитивним, але існує потреба його модернізації з урахуванням конкретної практики податкового регулювання.

Висновки. Спираючись на проведені дослідження, які стосуються стану розвитку малого підприємництва, а також аналізуючи окреслені вище методи їх фінансової підтримки, можна зробити такі висновки:

- фінансова підтримка малих підприємств повинна носити адресний характер. З огляду на це, доцільно згрупувати суб'єктів малого бізнесу за відповідними ознаками: мікропідприємства, підприємства, що організовуються, інноваційні фірми, сільськогосподарські підприємства тощо – для надання фінансової допомоги кожній групі у формі, яка найбільш адекватно відповідатиме її умовам;
- податкову систему доцільно формувати на засадах сприяння збільшенню внутрішніх джерел фінансування підприємницьких формувань малого бізнесу на стадії його становлення, тобто саме в той період, коли існують найбільші перешкоди в доступі до зовнішнього фінансування;
- фінансова підтримка з боку держави активною повинна бути тільки на стадіях становлення як окремого підприємства, так і всього цього сектору економіки та розвитку ринкової інфраструктури. Надалі суб'єкти малого бізнесу мають спиратися на власні нагромадження, сформований "імідж" та інших суб'єктів ринку;
- необхідна тісна взаємодія та взаємопроникнення програм фінансової підтримки малого підприємництва з програмами структурної перебудови національної економіки, адміністративно-територіальної реформи у контексті створення нових робочих місць, використання науково-технічного і кадрового потенціалу, що звільняється внаслідок здійснення зазначених програм.

Вважаємо, що найбільш дієвим серед окреслених вище фінансових методів стимулювання розвитку малого бізнесу є податкові важелі. З метою об'єктивної оцінки системи оподаткування малого підприємництва у цьому дослідженні основну увагу зосереджено на двох аспектах:

- загальна орієнтація податкового законодавства та його основні недоліки, вплив системи оподаткування на підприємницьку діяльність;
- особливості оподаткування малих підприємств з урахуванням наявності й ефективності податкових пільг для них.

Варто також відзначити і пріоритетні завдання податкової політики в Україні, якими зокрема є:

- удосконалення взаємодії податкових і митних органів у частині поліпшення адміністрування платежів до бюджету;
- детінізація економіки і доходів громадян;
- зменшення податкового навантаження на суб'єкти господарювання та удосконалення системи адміністрування податків, що сприятиме збільшенню обсягів власних коштів підприємств, які можуть бути спрямовані на інвестиційні цілі;
- адаптація податкового законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

Отже, виконанню одного із названих завдань обов'язково передують досягнення позитивного результату за іншими. Наприклад, якщо говорити про гармонізацію українського та європейського законодавства, то вона можлива тільки за умови подолання специфічних за своєю суттю, через національні особливості системи оподаткування, проблем.

Література

1. Всеукраїнська громадська організація "Сила країни": позитивний і негативний вплив податкового законодавства на малий і середній бізнес. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://narodna.pravda.com.ua/politics/4eae4765e5b6/>.
2. Загородній А.Г. Фінансовий словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк, Т.С. Смовженко. – К. : Вид-во "Знання", 2000. – 587 с.
3. Медведчук С.В. Фінансово-господарські відносини держава-підприємство (етапи становлення і перспективи розвитку). – Львів : Вид-во ІРД НАН України, 2000. – 372 с.
4. Новий Податковий кодекс викликав хвилю безробіття. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://tsn.ua/groshi/noviy-podatkoviy-kodeks-viklikav-hvilu-bezrobittya.html>.
5. Поправки до Податкового кодексу та їх вплив на бізнес // Бізнес-пропозиція : журнал. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://biznes-pro.ua/index.php?page=9&id=1512>
6. Соколовська А.М. Податкова система України: теорія та практика становлення / А.М. Соколовська. – К. : Вид-во НДФІ, 2001. – 372 с.
7. Іванов Ю. Функції податків та податкове регулювання / Ю. Іванов // Формування ринкової економіки в Україні : зб. наук. праць. – 2009. – № 19. – С. 36-43.
8. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.appu.ks.ua/proekts/77-2005-2013.html>

Клепанчук О.Ю. Фискально-економічні рычаги впливу на діяльність суб'єктів малого бізнесу

Исследованы фискально-экономические рычаги влияния на финансово-хозяйственную деятельность субъектов малого бизнеса. Очерчены основные приоритеты государственной политики в сфере малого предпринимательства.

Отмечено, что методом непрямого стимулирования предпринимательской деятельности, а в первую очередь малых форм ведения хозяйства, следует считать политику ускоренной амортизации, которая широко используется в развитых странах для ускорения оборота капитала, вложенного в активную часть необратимых активов на принципах более оперативного внедрения в производство достижений научно-технического прогресса. Проанализировано влияние изменений ПКУ на малый бизнес. Отмечены приоритетные задания налоговой политики в Украине.

Для конкретизации форм и методов финансовой поддержки малого предпринимательства проанализировано место и роль малого предпринимательства в структуре национальной экономики, обнаружены основные тенденции становления и развития, особенности и приоритеты финансовой политики, в процессе формирования бизнесовой стратегии. Сделано обобщение относительно того, что наиболее действенными среди финансовых методов стимулирования развития малого бизнеса являются налоговые рычаги.

Ключевые слова: налоги, финансовая политика, налоговая политика, рыночная среда, финансовая поддержка.

Клепанчук О.Ю. Fiscal-Economic Leverage on Financial and Economic Activity of Small Businesses

Fiscal-economic leverage on financial and economic activity of small businesses is studied. Some basic priorities of public policy in the field of small businesses are outlined. It is marked that by the method of indirect stimulation of entrepreneurial activity, and above all things, small forms of manage, it follows to count the policy of the accelerated depreciation, which is widely used in the developed countries for the acceleration of turnover of capital, inlaid in active part of irreversible assets on principles of more efficient applying in industry of achievements of scientific and technical progress. The influence of changes of PKU on small businesses is analysed. The priorities of tax policy in Ukraine are noted. For the specification of forms and methods of financial support of small businesses, the place and role of small businesses in the structure of national economy, the basic tendencies of launching and development, features and priorities of financial policy in the process of forming of business strategy are analysed. Tax leverage is generalised to be the most effective among the financial methods of stimulation of development of small business.

Key words: taxes, financial policy, tax policy, market environment, sponsorship.